

Список використаних джерел

1. Боришевський М. Й. Особистість у вимірах самосвідомості. Суми : Еллада, 2012. 608 с.
2. Вербовецька Л. І. Особливості становлення професійної самосвідомості студентів – майбутніх психологів : дип. робота ; наук. кер. Г. К. Радчук. Тернопіль : ТНПУ ім. Володимира Гнатюка, 2006. 99 с.
3. Олійник О. О. Самооцінка як передумова професійного становлення студентів. *Теорія і практика сучасної психології*, 2018. №1. С. 97–101.
4. Психология человека от рождения до смерти. Психологический атлас человека / ред. А. А. Реана. Санкт-Петербург : Прайм-Еврознак, 2007. 455 с.
5. Столярчук О. А. Психологічні особливості формування самооцінки майбутніх учителів в умовах криз професійного навчання : автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07. Київ, 2012. 20 с.
6. Черный Е. В. Профессиональная идентичность практического психолога. *Практична психологія та соціальна робота*. 2000. № 8. С. 36–39.

Ірина ЧЕРЕЗОВА,

кандидатка психологічних наук,
доцентка, Бердянський державний
педагогічний університет

ОСОБИСТІСНО-ПРОФЕСІЙНИЙ ІМІДЖ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА

Нові стандарти й вимоги до системи освіти підвищують рівень уваги й вимог до особистості сучасного педагога, його професіоналізму, рівня соціальної мобільності, процесів розвитку особистісної та інформаційної культури. Проблема формування іміджу педагога, дослідження його структурних компонентів, оцінка взаємозв'язку іміджу та педагогічної майстерності в сучасному освітньому процесі є однією зі значущих та актуальних тем.

Психологічні аспекти формування іміджу були розглянуті в роботах вітчизняних та зарубіжних учених (К. Атаманська, О. Боровенко, Т. Вахрушева, О. Горовенко, Н. Гузій, А. Калюжний, А. Ковальчук, А. Коханенко, Н. Олійник, Є. Перелигіна, О. Писарчук, О. Плахотнік, В. Шепель, Н. Щокіна, П. Берд, К. Боулдінг, Н. Вебстер, А. Додж, А. Дрейер, Л. Робертс та ін.).

У соціальній психології імідж розглядається як різновид образу, що виникає в результаті соціального пізнання та є результатом психічного відображення того чи іншого об'єктивного явища. У психолого-

педагогічних джерелах під іміджем розуміється стиль і форма поведінки людини, причому переважно зовнішня сторона поведінки в суспільстві.

За твердженням М. Кілошенко, сьогодні важко дати однозначне адекватне визначення поняття «імідж», як і цілісної теоретичної концепції його формування. Дане поняття, на його думку, трактується як стилістичне препарування реальної людської фактури; емоційно забарвлений стійкий образ когось-небудь або чогось-небудь, що склався в суспільній свідомості і здатний вплинути на поведінку людей; абстрактний, «відчужений» від особистості-носія образ, який включає в себе реальні та ідеальні риси, проекцію властивостей, притаманних значущим іншим; соціально-психологічна установка, що програмує поведінку людей; рекламний вигляд особистості; синонім «персоніфікації» тощо [3, с. 194–196].

Сутність професійного іміджу педагога розкривається в наукових працях О. Ковальової, А. Кононенко, А. Коркішка, С. Маскалянова, І. Ніколаєску, І. Розмолочикової та інших, у яких стверджується необхідність усвідомлення педагогами важливості їх позитивного образу для ефективності педагогічного процесу. І найчастіше, імідж педагога представляється як фактор успіху педагогічної діяльності, як інструмент, ефективно використання якого допомагає вибудовувати відносини з суб'єктами педагогічної взаємодії.

До структурних компонентів іміджу дослідники відносять візуальний (зачіска, одяг, міміка тощо) і внутрішній образи, що складаються з двох категорій: вербальна (голос, емоційний стан тощо) і невербальна поведінка (манери, жестикуляція, етикет тощо); менталітет (інтелект, духовна складова особистості тощо). Доцільно зазначити, що особистий імідж викладача - це форма професійної життєдіяльності особистості, завдяки якій «на люди» виставляються значущі та дієві особистісно-ділові характеристики конкретної людини [2].

За загальноновизнаною думкою, імідж педагога – це стереотип його образу в поданні учнів, колег і соціального оточення. При формуванні чи корекції іміджу педагога слід враховувати притаманні йому особистісні якості та якості, які приписуються оточуючими людьми. За С. Якушевою, імідж педагога є інтегральною складовою особистості та передбачає:

- інтелектуальну культуру (гнучкість мислення, рефлексія, самосвідомість);
- габітарну культуру як індивідуальну культуру людини (фізичні і психофізіологічні особливості, стиль, відповідність моді тощо);
- кінетичну культуру, обумовлену мімікою і пантомімікою;
- мовну культуру, яка передбачає відчуття стилю, розвинений смак та ерудицію;
- культуру середовища - матеріальну і соціальну;
- артистичну культуру;

- інтегровану якість особистості як єдність аксіологічного й естетико-етичного джерела в різноманітних видах професійної діяльності і спілкування [4].

Аналіз запропонованих складових дозволяє зробити висновок, що імідж є найважливішим компонентом педагогічної майстерності. Він забезпечує процес професійної соціалізації через образ як бачення себе – до образних уявлень себе суспільству; від розуміння і самопізнання себе – до сутнісної самоідентифікації; далі, через процес самовдосконалення і розвитку – до самопрезентації себе суспільству. Цікавими є методичні рекомендації для педагогів з побудови педагогічного іміджу, розроблені А. Калюжним: по-перше, створення іміджу є тільки доповненням, а не заміною педагогічної діяльності; по-друге, слід звертатися до створення педагогічного іміджу задовго до початку педагогічної діяльності [2].

Таким чином, імідж є складним багатомірним феноменом і має соціально-психологічну природу, оскільки є результатом роботи психіки і спирається на індивідуальний та груповий досвід. Імідж педагога розглядається в рамках професійного іміджу і є особистісним феноменом, що відображає значущі особливості особистості, професійну діяльність і спілкування, поведінку і зовнішній вигляд. Актуальність створення педагогічного іміджу педагога обумовлена необхідністю конкурувати в сучасному освітньому просторі та можливістю успішної самореалізації в професійній діяльності.

Список використаних джерел

1. Вардеванян В. А. Типізація іміджу за функціональним підходом. *Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту КНТЕУ*. Чернівці : Книги-XXI, 2010. Вип. І(37). С. 92–96.
2. Калюжный А. А. Технология построения имиджа учителя. *Гуманитарное образование в школе : теория и практика*. 2004. № 5.
3. Килошенко М. И. Психология моды : учеб. пособие для вузов. 2-е изд., испр. Москва : Издательство Оникс, 2006. 320 с.
4. Якушева С. Д. Педагогический имидж современного преподавателя высшей школы. URL: <http://sibac.info/index.php> (дата обращения: 10.11.2021).